

PAŃSTWOWY ZAMEK LEDNICE NA MORAWACH - APARTAMENTY PRYWATNE

Dzień dobry,

witamy Państwa serdecznie w zamku Lednice na Morawach. Przed rozpoczęciem zwiedzania, poznamy najpierw kilka informacji na temat historii zamku. Najstarszy dokument dotyczący zamku w Lednicach pochodzi już z 1222 r. Austriacki ród Liechtensteinów stał się właścicielem twierdzy gotyckiej w 1322 r. Ta siedziba na Morawach przeszła wiele rekonstrukcji, w XVI wieku Hartmann II von Liechtenstein przebudował twierdzę renesansową na renesansowy zamek.

W wieku XVII została zbudowana siedziba barokowa z dużym ogrodem i monumentalną ujeżdżalnią, która jest dziełem wybitnego architekta Johanna Bernarda Fischera von Erlach. Na przełomie XVIII i XIX wieku zamek został przebudowany w stylu klasycystycznym. Warto zauważyć, że także ta przebudowa nie była ostatnia. Książę Alois II von Liechtenstein uznał, że Wiedeń nie jest odpowiedni do zorganizowania letnich uroczystości i w latach 1846 - 1858 rozpoczął kolejną przebudowę na reprezentacyjną letnią rezydencję w stylu angielskiego gotyku. Do zorganizowania wielkich spotkań szlachty europejskiej były przeznaczone salony reprezentacyjne na parterze, są one unikatem europejskim a ich zwiedzanie także jest możliwe.

Apartamenty książęce znajdowały się na pierwszym piętrze zamku. Dla gości były przeznaczone inne części budowli. Pokoje zamku, które Państwo teraz zwiedzą, służyły Liechtensteinom do 1945 r. Od lat 50-tych XX wieku aż do 2001 r. znajdowała się w tych apartamentach ekspozycja muzeum rolniczego. Dopiero od 2002 r. apartamenty są znów dostępne dla zwiedzających w stanie, który pochodzi z ostatniej dekady XIX wieku. Wystrój jest zgodny z ówczesnym inwentarzem. Według dokumentów pochodzących z 1885 r. udało się zidentyfikować dziesiątki sztuk mebli i obrazów, które zostały odrestaurowane przez naszych najlepszych konserwatorów.

Zamek można zwiedzać jedynie w grupach z przewodnikiem. Zwiedzanie trwa ok. 45 minut. We wnętrzach zamku obowiązuje zakaz palenia, nie wolno dotykać ścian, wyeksponowanych przedmiotów ani odłączać się od grupy. Zakazane jest również robienie zdjęć z lampą błyskową

* * * * *

Pokój Zofii Esterhazy, później Aloisie Fünfkirchen

Przejdziemy do pokoi księżniczki Zofii von Liechtenstein (1798 - 1869), była ona siostrą Aloisa II. Po śmierci swego brata w 1858 r. często towarzyszyła przy pobycie w Lednicach, gdzie sama dorastała, swej owdowiałej szwagierce Franciszce. Mąż Zofii - Wincent Esterházy (ślub w 1817 r.) służył również w wojsku w niedalekim Brnie. Podróż kareta do Lednic trwała krócej niż do rodzinnej siedziby Esterházyów w Galancie. Wincent zmarł w Lednicach w 1835 r. Małżeństwo było bezdzietne.

Zofia była bliską przyjaciółką Żofii Habsburżanki, która była matką cesarza Franciszka Józefa. Po ślubie cesarza z Elżbietą w 1854 r., księżniczką z Witelsbachu zwaną Sisi, Zofia została mianowana jej pierwszą ochmistrzynią. Funkcję, która wymagała maksymalnej cierpliwości wobec niedojrzałej Sisi, wykonywała aż do 1862 r. Hrabianka była zdolną malarką. Świadczy o tym wystawiona w Lednicach akwarela - "Widok na jej pokój w wiedeńskim zamku w Hütteldorfie". Funkcje tych pierwszych trzech pokoi - damska pracownia, sypialnia i salon zostały zachowane też w czasach siostrzenicy Zofii - córki Franciszki von Liechtenstein - Aloisie, po mężu Fünfkirchen (1838 - 1920). Meble w pracowni z epoki empiru i biedermeieru, których używała

ciotka, również malowidła sylwetek postaci na szkle, Aloisie uzupełniła w większości obrazami i rzeczami osobistymi. Portrety przedstawiają prawdopodobnie niektóre z jej pięciu sióstr. Prosimy o zwrócenie uwagi na zdjęcie pochodzące z okresu przed 1920 r. Znajduje się na nim żyjące rodzeństwo Liechtensteinów. Pierwsza z lewej dama w fotelu to Aloisie, za nią stoi panujący książę Jan III, książę Franz. Obok Aloisie siedzi księżna Ida Schwarzenberg, Henrieta Liechtenstein i księżna Anna Lobkovic.

Sypialnia Zofii Esterhazy, później Aloisie Fünfkirchen

Tutaj mogą Państwo obejrzeć sypialnię, jej wyposażenie jest typowe dla końca XIX wieku. Kanapa i fotele pochodzą z okresu biedermeier, obok łóżka znajduje się klęcznik służący do wieczornej modlitwy i toaletka z drobiazgami, bez których nie mogła obyć się żadna dama. Wnęka na łóżko nazywa się alkowa, wiedzie do niej dwoje drzwi. Te na prawo do łazienki i te z lewej do pokoiów służących. Żyrandol pochodzi z XIX wieku i są ze szkła weneckiego.

Salon Zofii Esterhazy, później Aloisie Fünfkirchen

Dekoracja obrazowa pierwszego i drugiego piętra zmieniała się często zgodnie z gustem i zainteresowaniem swoich mieszkańców. W salonie tym została przedstawiona część dużego lednickiego zbioru grafik, materiałów architektonicznych i fotograficznych, które Liechtensteinowie ciągle kolekcjonowali. Już budowniczy Alois II podczas przebudowy zamku przejechał całe Włochy i zwiedzał rozmaite zabytki w Anglii i Szkocji. W 1835 r. już po ślubie udał się znowu do Anglii. Z podróży przywiózł mnóstwo szkiców i innych materiałów. Kolejne materiały były mu przesyłane zarówno przez przyjaciół, jak i na specjalne zamówienie.

Kolekcję rozszerzyli także obaj jego synowie - Johann II i Franz, bardzo dobrze orientujący się w architekturze i sztuce. Autorem akwareli i kolorowanych druków nad kanapą jest w większości Anglik Joseph Nash. Jest znany jako autor dobrej jakości litografii przedstawiających romantyczne sceny z życia szlachty. Głównym zainteresowaniem książąt była nie tylko architektura i wewnętrzne przebudowy zamku, ale też różne budynki ogrodowe. I także tutaj szukali inspiracji dla swoich ogrodów i parków. Przykładem może być kolorowany druk chińskiego pawilonu w ogrodzie augsperskim w Vlasimie i Widok na tamtejszą wyspę kanarkową. Autorem jest Rudolf Alt. Pejzażyści Rudolf (1812 - 1905) i jego młodszy brat Franz Alt (1821 - 1914) zyskali od Liechtensteinów dużo zamówień na udekorowanie pleneru i wewnątrz. Większość kolekcji jest teraz w Vaduz.

Salon rodzinny

Głównym oraz największym pomieszczeniem pierwszego piętra jest salon rodzinny. Chodzi o wnętrze, które zostało zachowane jako jedyne w stylu baroku z czasu panowania księcia Franciszka Józefa I von Liechtenstein, jego portret jest świetna, po lewej stronie. Cała dekoracja salonu została skończona około 1775 r. Z tego czasu pochodzi również kryształowy żyrandol typu terezjańskiego. W połowie XIX wieku, po mniejszych przebudowach wnętrza, nad kominkiem zostało powieszona bardzo ozdobne obramowanie z portretem ówczesnego panującego księcia Aloisa II w stroju zakonnym. Namalował go znany dworski malarz - Friedrich Amerling. Obramowanie zostało wykonane w 1847 r. w Wiedniu. Na pierwotnym miejscu znajdują się stoły, repliki kanapy i foteli w stylu historyzującym (klasycznym) oraz pianino. Salon rodzinny służył przede wszystkim do rodzinnych spotkań.

Pracownia księcia Franciszka

Znajdują się Państwo w pracowni księcia Franciszka. Jego portret namalował w 1898 r. francuski malarz Henri Gervéux. Książę Franciszek był najmłodszym synem Aloisa II. Urodził się na zamku Liechtenstein w Mödlingu. Kiedy jego ojciec zmarł, miał dopiero pięć lat. Tak samo jako jego matka Franciszka, bardzo lubił siedzibę w Lednicach i często spędzał tutaj czas. Maturę zdał w Wiedniu, potem kontynuował studia prawnicze na uniwersytetach w Pradze i w Wiedniu. W latach 1879-1922 działał jako attaché ambasady austriacko-węgierskiej w Brukseli. W latach 1895-1899 został mianowany posłem austriacko-węgierskim na carskim dworze w Petersburgu. Płynnie mówił po rosyjsku i stał się główną postacią życia społecznego. W tym czasie nawiązał wiele kontaktów z ważnymi instytucjami naukowymi i artystycznymi. Poświęcił swoje życie rozpowszechnieniu rodowej galerii obrazów i stał na czele różnych stowarzyszeń. Był np. prezydentem centralnej komisji do spraw zachowania zabytków historycznych (powstała w 1850 r.), przeprowadził reorganizację tej instytucji i w 1911 r. powstała centralna komisja opieki nad zabytkami. Wzorował się na swoich wujach i zajmował się też karierą wojskową. Podczas pierwszej wojny światowej poświęcił się też sprawom humanitarnym. W 1929 r. ożenił się z Elszą Gutmann (1875 - 1947), córką wielkoprzemysłowca J. Gutmanna, portret widzą Państwo po środku. Do ślubu doszło dopiero po śmierci brata Franciszka - panującego księcia Jana II, który był przeciwny ślubowi. Powodem mogło być też pochodzenie Elsy - jej ojciec kupił tytuł szlachecka. Mało znanym faktem jest, że Jan II był wówczas najdłużej panującym władcą. Na czele księstwa stał już od 1848 r. Zdjęcie pary książęcej Franciszka i Elsy znajduje się na biurku. Książę Franciszek, od 1929 r. książę panujący, odwiedzał ze swoją żoną całą posiadłość. Ślub odbył się dopiero w ich późnym wieku, dlatego małżeństwo było bezdzietne. Książę był bardzo szczodrym mecenasem. Poparł finansowo budowę mnóstwa kościołów. W marcu w 1938 r. przekazuje władzę swojemu prabratankowi Franciszkowi Józefowi II, ojcu obecnie panującego księcia Hansa Adama.

Obrazowa dekoracja przypomina, że Liechtensteinowie byli znani też z hodowli koni. W XVII wieku Liechtensteinowie byli znani również z własnej rasy. W pierwotnym wyposażeniu jest ceniona kolekcja wyplatanych mebli, które były bardzo popularne w drugiej połowie XIX wieku. Dalej mogą Państwo zobaczyć lampki stojące na mahoniowych szafach w kącie pokoju, które pierwotnie były naftowe, jednak na początku XX wieku zostały zelektryfikowane, tak samo jako cały zamek.

Sypialnia księcia Franciszka i służby

Książęca sypialnia, przez którą Państwo przejdą, została wyposażona w sposób stosunkowo prosty. Interesującym szczegółem w tej małej izbie jest tzw. angielski wykusz, z którego był piękny widok na ogród. Na ścianach widzą Państwo barokowe portrety przodków. Pościel jest oryginalna. Przez pokój jego osobistej służby przejdą Państwo do jadalni.

Jadalnia

Ta tzw. mała jadalnia służyła członkom rodziny. Gdy Liechtensteinowie mieli gości, nakrywano na parterze w salonie rycerskim albo w sąsiedniej jadalni letniej. Obraz po prawej stronie "Widok na twierdzą" z 1839 r. jest dziełem austriackiego pejzażysty Antona Hanschego (1813 - 1876). Był uczniem akademii wiedeńskiej i przynajmniej dziesięć jego dzieł dekorowało ściany zamku w Lednicach. Naprzeciw tej ściany jest "Widok na Wezywiusza". Wszystko to uzupełnia "Widok na nieznaną twierdzą". Żyrandol w formie dzbana i szklanych kubków został wykonany na specjalne zamówienie dla tej jadalni.

Galeria obrazów

Ród Liechtensteinów należał przez wieki do największych europejskich kolekcjonerów sztuk pięknych. Właśnie w tutejszej galerii obrazów zostały zgromadzone wybitne dzieła malarskie, w większości chodzi o obrazy olejne mistrzów holenderskich. Szczególnie Johanna II można uważać za prawdziwego mecenasa sztuki. Polecił spisać na nowo i zorganizować rodową wiedeńską galerię obrazów, której początki sięgają czasów rudolfińskich. Johann II wzbogacał galerię częstymi zakupami dzieł słynnych malarzy europejskich. Ta słynna kolekcja została przeniesiona po drugiej wojnie światowej do siedziby księstwa liechtensteńskiego w Vaduz. W dzisiejszej dekoracji galerii zawarte są dzieła od XVI do XIX wieku. Prosimy o zwrócenie uwagi na obraz "Widok na klasztor" z XVII wieku i nad nim "Zimowa uroczystość wiejska". Następnie "Cztery sceny ludyczne" i charakterystyczna dla owej epoki kopia portretu niemieckiego radnego Albrechta Durera. Ta kopia jest w ramie, która zazwyczaj była przeznaczona dla cennych oryginałów, złożonych w bezpiecznym miejscu. Tym razem pokazane zostały kopie. Portret starego grawera pochodzi z warsztatu dworskiego malarza Liechtensteinów - Karola Marii Thumy, żyjącego w Lednicach na przełomie XIX i XX wieku. Stworzył on dla Liechtensteinów kolekcję bardzo wartościowych krajobrazów. Thuma należał w swym czasie do ważnych członków stowarzyszenia artystów morawsko-śląskich. Obok drzwi wiodących do biblioteki na parterze jest obraz "cmentarza w Lovran" niemieckiego malarza Eugona Jettela. Następnie jeszcze "Umierający wędrowny grajek" K. Litschauera i "Rodzinna scena" nieznanego holenderskiego mistrza.

Salon chiński

Proszę teraz zajrzeć do dużego salonu chińskiego, zachowanego prawie w niezmienionej postaci, włącznie z tapetami i z oryginalnymi zasłonami nad oknami. Oryginalny jest również chiński żyrandol. Do wyposażenia salonu należała kanapa z fotelami i stół z połowy XIX wieku. Szafy w rogach służyły do wystawiania małych przedmiotów orientalnych. W czasach romantyzmu modne było wyposażanie siedzib szlacheckich w sztukę chińską i japońską. Artystyczne kolekcje sztuki orientalnej Liechtensteinów były bardzo bogate.

Pracownia księżnej

Znajdujecie się Państwo w pracowni księżnej Franciszki von Liechtenstein. W 1831 r. wyszła za mąż, jej mężem był Alois II, a w 1856 r. obchodzili w Lednicach srebrne wesele. Dwa lata później książę umiera. Jak już wcześniej zostało powiedziane, w wychowaniu dzieci w tych trudnych czasach księżnej pomagała szwagierka Zofia Esterházy, której apartament znajdował się na początku naszej trasy. Nie tylko ona działała na dworze cesarskim. Matka Aloisa II - Leopoldina, z domu hrabianka Sternberk, była również damą dworu. Główną postacią była jednak Maria Eleonora (1745 - 1812), którą widzicie Państwo nad kanapą. Jako szesnastoletnia panna wyszła za mąż za Josefa księcia von Liechtenstein. Na dworze Leopoldina była zdrobniale nazywana przez męża Francin a Eleonora Karlin. Jej syn - Karol Boromeus jest założycielem młodszej liechtensteńskiej dynastii z ordynacją rodową w Morawskim Krumlowie.

Wszystkie księżne z rodu Liechtensteinów były zdolnymi malarkami. Franciszka lubiła malować podczas podróży, w których towarzyszyła mężowi. Po jej śmierci jej pokoje były ciągle szczególnie honorowane i mówiło się o nich jako "pokoje Mamá". Czasami były używane jako pokoje gościnne. Prosimy o zwrócenie uwagi na ten apartament, bo rozpościera się z niego wyjątkowy widok na ogród francuski.

Pokój toaletowy księżnej

Pokój toaletowy pierwotnie w drugiej połowie XIX wieku został wyposażony tylko angielską porcelanową wanną i stołem z miednicą, który dotrwał do dziś. Łazienka jednak została zmodernizowana w latach dwudziestych XX wieku.

Sypialnia księżnej

Nad klasycystyczną komodą, która służyła do pisania, na platynotypii jest ukazana księżna Franciszka. Po lewej stronie jest dzieło tego samego autora - młody osiemnastoletni książę z okresu, kiedy po śmierci ojca Aloisa stał się panującym księciem. Johann II panował aż do swojej śmierci w 1929 r.

Na portretach dziewcząt są dwie z sześciu córek księżnej. Obraz "Pokłon trzech królów" nad łóżkiem jest dziełem włoskiego mistrza z XVI wieku. Do wyposażenia sypialni należy bogato rzeźbiona neogotycka komoda i barokowa szafa zdobiona intarsją. Łóżko jest również ozdobione intarsji. Po prawej stronie łóżka znajduje się klęcznik służący do wieczornej modlitwy.

Przedpokój

Z tego pomieszczenia można zajrzeć od drugiej strony do jadalni, której była zapleczem. W zabudowanych szafach znajdowały się naczynia i nakrycia. Szafa naprzeciw służyła jako garderoba. Z powodów zaburzeń statyki obiektu nie można zatrzymywać się w klatce schodowej, dlatego prosimy o przejście bez zatrzymywania się. Prosimy o oczekiwanie w przedpokoju sali rodzinnej, w tzw. pokoju bilardowym.

Pokój bilardowy

Pokój bilardowy został wyposażony w przedmioty, które pierwotnie zostały umieszczone w kasynie zamkowym. Chodzi przede wszystkim o neogotycki bilard i stoliki do grania w karty. Na oryginalnym miejscu stoi wyjątkowa neogotycka, bogato dekorowana szafa. Do dekoracji obrazowej należy również jeździecki portret księcia Antona Floriana. Z drobiazgów podkreślających męski charakter pokoju pozostało pudełko na tytoń i wazon z motywami myśliwskimi.

Korytarz

Z korytarza można zajrzeć do pokoju służącej i do salonu dziecięcego. Pokoje książąt i księżniczek, ich wychowawców i guwernantek znajdowały się na drugim piętrze zamku. Ostatnimi pomieszczeniami są komora na bieliznę i łazienka z lat dziewięćdziesiątych XIX wieku.

Oratorium

Z oratorium książęcego można zajrzeć do wnętrza zamkowej kaplicy zbudowanej podczas neogotyckiej przebudowy zamku w 1848 r. Służyła ona nie tylko rodzinie książęcej, ale też miejscowym parafianom, ponieważ pierwotny kościół stał na miejscu dzisiejszej oranżerii i w 1732 r. został zburzony. Kaplica została poświęcona św. Jakubowi starszemu. Wyjątkowo wartościowe są organy szacowane na około 430 lat. Po lewej stronie przy wejściu została wystawiona relikwia - kamień ze świętej góry Oreb na Sinaju.

Na tym kończy się nasze zwiedzanie apartamentów książęcych. Dziękujemy Państwu i polecamy zwiedzenie sal reprezentacyjnych na parterze oraz oranżerii palmowej.